

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi toimeentulotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:n muuttamisesta (HE 69/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- asuntoneuvos Raimo Kärkkäinen, sosiaali- ja terveysministeriö

- tutkimusprofessori Susan Kuivalainen, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos
- erityisasiantuntija Ellen Vogt, Suomen Kuntaliitto
- kehittämisspäälikkö Jukka Haapakoski, Työttömien Valtakunnallinen Yhteistoimintajärjestö TVY ry
- toiminnanjohtaja Heljä Sairisalo ja puheenjohtaja Eija Tuominen, Yhden Vanhemman Perheiden Liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi toimeentulotuesta annettua lakia siten, että toimeentulotuen perusosaa korotetaan hallitusohjelman mukaisesti. Perusosaa korotettaisiin kuudella prosentilla verrattuna vuonna 2011 maksettavaan tukeen. Lisäksi yksinhuoltajalle maksettaisiin

yksin asuvan aikuisen henkilön perusosa korotettuna kymmenellä prosentilla.

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esitys on osa hallitusohjelman mukaista köyhyyttä ja syrjäytymistä ehkäisevää perusturvaa parantavaa kokonaisuutta, jossa toi-

meentulotuen perusosan lisäksi korotetaan työttömyysturvaa ja parannetaan asumistukea.

Toimeentulotuen perusosan taso on jäänyt jälkeen yleisestä tulokehityksestä, mikä on osaltaan lisännyt suhteellisen köyhyysrajan alle jää-

vien määrää ja lisännyt heidän syrjäytymisriskiään. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveystoimiala pitää toimeentulotukeen vuoden 2012 alusta tehtävää tasokorotusta erittäin tarpeellisena ja perusteltuna. Lakiehdotuksen mukainen yksinhuoltajien perusosaan kohdistettu ylimääräinen korotus on erityisen kannatettava, koska se vähentää yksinhuoltajien muuta väestöä korkeampaa köyhyysriskiä.

Toimeentulotuen korottaminen on tärkeää köyhyyden kasvun ehkäisemiseksi. Valiokunta kuitenkin korostaa, että ensisijaisten etuuksien tason tulisi olla niin korkea, että viimesijaiseen toimeentulotukeen olisi tarvetta vain poikkeustapauksissa ja että avun tarve olisi vain lyhytaikaista. Lisäksi on tärkeää, että työtulojen ja sosiaaliturvan yhteensovittamiseen löydetään ratkaisuja, jotka edistävät toimeentulotukea saavien työllistymistä.

Toimeentulotuen saajista 43 prosenttia on yksinäisiä miehiä. Tuoreiden tilastojen mukaan etenkin nuorten aikuisten määrä tuen saajien joukossa on lisääntynyt. Valiokunnan mielestä nuorten ja yksinäisten miesten asemaan toimeentulotuen saajina tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Valiokunta pitää tarpeellisena, että toimeentulotukea koskevaa ohjeistusta uudistettaessa korostetaan ennaltaehkäisevän toimeentulotuen käyttöä. Ennaltaehkäisevän toimeentulotuen käytöllä voidaan estää pidempiaikaisen toimeen-

tulotuen tarpeen syntyminen. Kunnilla tulisi olla myös yhdenmukainen ja riittävän tiukasti valvottu soveltamiskäytäntö, jonka mukaan perheen lasten saamat satunnaiset tulot, kuten kesätyöansiot tai stipendit, eivät vähennä perheen saamaa toimeentulotukea.

Hallituksen esityksen mukaan toimeentulotuen saajien määrässä ei arvioida tapahtuvan muutoksia työttömyysturvan korottamisesta huolimatta. Esityksen mukaan työttömyysturvan ja muun toimeentuloturvan parannukset kuitenkin vähentävät omalta osaltaan toimeentulotuen tarvetta arvion mukaan 44 miljoonalla eurolla. Valiokunta pitää tärkeänä, että etuuskorotuksen vaikutuksia toimeentulotuen saajien määrään seurataan tarkoin. Valiokunta katsoo, että toimeentulotukilainsäädännön valmistelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota muutosten taloudellisiin vaikutuksiin. Lainsäädännön vaikuttavuuden näkökulmasta tulisi arvioida korotusten käyttöä ja budjetti- ja kuntatalouden näkökulmasta tulisi esittää arvio korotusten palautumisasteesta julkisen talouden piiriin ansio- ja kulutusverotuksen kautta.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveystoimiala valiokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 28 päivänä lokakuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Juha Rehula /kesk
jäsen. Outi Alanko-Kahiluoto /vihr (osittain)
Sanni Grahn-Laasonen /kok
Arja Juvonen /ps
Laila Koskela /ps
Sanna Lauslahti /kok
Merja Mäkisalo-Ropponen /sd

Lasse Männistö /kok
Annika Saarikko /kesk
Hanna Tainio /sd
Lenita Toivakka /kok
Anu Vehviläinen /kesk
Erkki Virtanen /vas
vjäs. Ari Jalonen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

2 valiokuntaneuvos Esko Salo.